

บทคัดย่อ

“นักแสดง” เป็นองค์ประกอบในงานบันเทิงที่มีความหมายถือเป็นสินทรัพย์ที่สามารถเพิ่มคุณค่าได้และมีคุณค่าอย่างต่อเนื่อง ในเมื่อผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจบันเทิง อันได้แก่ ผู้อำนวยการสร้าง ผู้อำนวยการผลิต ผู้ผลิต ผู้จัด เจ้าของค่าย หรือเจ้าของสังกัด ฯลฯ เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการที่นักแสดงได้ทำงานให้อย่างเต็มกำลังความสามารถแล้วนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวนอกจากจะต้องมีหน้าที่ตามหลักศีลธรรมและหลักมนุษยธรรมที่ต้องให้ความช่วยเหลือจนเจือแก่นักแสดงแล้ว ก็ควรต้องมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องให้การดูแลและคุ้มครองนักแสดงในเรื่องสวัสดิภาพในการทำงานด้วย ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่นักแสดงสมควรได้รับในฐานะคนทำงาน

“สถานภาพทางกฎหมายของนักแสดง” ในประเทศไทยยังเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันว่า สัญญาจ้างนักแสดงเป็นสัญญาในลักษณะใดระหว่างสัญญาจ้างแรงงานและสัญญาจ้างทำของ ซึ่งในเรื่องของสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายของคู่สัญญาในสัญญาทั้งสองประเภทนี้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และจะเกี่ยวพันไปถึง “การคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงานของนักแสดง” ด้วย หากสัญญาจ้างนักแสดงใดมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงาน จะสามารถนำกฎหมายแรงงานอันเป็นกฎหมายเฉพาะที่ให้สิทธิประโยชน์และการคุ้มครองที่มากกว่ากฎหมายอื่นๆทั่วไปมาใช้ในการให้คุ้มครองได้ แต่หากสัญญาจ้างนักแสดงใดเป็นสัญญาจ้างทำของ ก็จะสามารถคุ้มครองตามกฎหมายอื่นๆทั่วไป

ทางปฏิบัติจึงยังมีปัญหาประการแรกคือความไม่ชัดเจนในเรื่องสถานภาพของนักแสดง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการตีความสัญญาที่แตกต่างกัน หรือการปฏิเสธไม่ยอมรับนิติสัมพันธ์กันตามสัญญาจ้างแรงงานของผู้ประกอบธุรกิจบันเทิงและนักแสดง เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ต้องแบกรับภาระหน้าที่ตามกฎหมายแรงงาน ปัญหาประการต่อมา คือ กฎหมายแรงงานที่มีอยู่ไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับงานในอาชีพของนักแสดง เนื่องจากอาชีพนักแสดงเป็นอาชีพที่มีลักษณะของการทำงานที่แตกต่างไปจากลูกจ้างอื่นทั่วไป ปัญหาประการสุดท้าย คือ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่จะให้ความคุ้มครองการทำงานของนักแสดง ทำให้นักแสดงมักถูกเอารัดเอาเปรียบเนื่องจากนักแสดงขาดอำนาจในการต่อรอง

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 และกฎหมายอื่นๆ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 กับ กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของประเทศอังกฤษ จึงเห็นควรที่จะมีการร่างกฎหมาย

ขึ้นมาใหม่เพื่อคุ้มครองนักแสดงโดยเฉพาะ โดยอาจออกเป็น “กฎกระทรวง” อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฯ และอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ หรือตรากฎหมายใหม่ในรูปแบบ “พระราชบัญญัติคุ้มครองนักแสดง” คุ้มครองไว้โดยเฉพาะเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ และครอบคลุมไปถึงนักแสดงในทุกลักษณะไม่ว่านักแสดงในสังกัดหรือค่าย นักแสดงอิสระ ให้ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยกำหนดรายละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆไว้ดังนี้

ในปัญหาที่เกี่ยวกับการทำงานของนักแสดงเด็กนั้น กำหนดให้การว่าจ้างนักแสดงเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ให้ทำงานในงานแสดงภาพยนตร์ ละคร งานโฆษณา หรืองานแสดงอื่นในธุรกิจบันเทิงทุกขนาดนั้น ต้องมีการยื่นคำขออนุญาตจากคณะกรรมการคุ้มครองนักแสดงเด็ก หรือคณะกรรมการอื่นซึ่งได้รับมอบหมาย ก่อนจัดให้มีการแสดงทุกครั้ง และกำหนดขอบเขตของการทำงานในเวลากลางคืนสำหรับนักแสดงเด็กไว้ให้ชัดเจนโดยห้ามจัดให้เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีทำงานในช่วงเวลา 00.00-06.00 น. และงานที่นักแสดงเด็กทำนั้นต้องไม่ขัดขวางการศึกษา ไม่ขัดขวางพัฒนาการของร่างกายและจิตใจ หรือไม่เป็นงานที่มีลักษณะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือเป็นภัยต่อศีลธรรม หรือเสี่ยงอันตราย

ในปัญหาการถูกล่วงเกินทางเพศของนักแสดงหญิง ให้กำหนดรายละเอียดในเรื่องคำนิยามของคำว่า “การล่วงเกินทางเพศ”, การคุ้มครอง, สิทธิในการร้องเรียนหรือดำเนินการ, มาตรการในการลงโทษ, ความรับผิดชอบของนายจ้างที่เพิ่มขึ้น และการเยียวยาความเสียหายโดยให้มีคณะกรรมการระงับข้อพิพาท ซึ่งมีอำนาจในการไกล่เกลี่ย พิจารณา และกำหนดการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ถูกล่วงเกินทางเพศ โดยไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการไปใช้สิทธิเรียกร้องทางศาล

ในปัญหาเรื่องความปลอดภัยในการทำงานของนักแสดง ให้ออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานที่เหมาะสมกับลักษณะของงานแสดง และกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบันเทิงทุกประเภททุกขนาดต้องมีการทำประกันภัยภาคบังคับไว้ให้แก่นักแสดง

นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีการทำสัญญาว่าจ้างนักแสดงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อย้ำเตือนให้นักแสดงตระหนักถึงสถานภาพของตนอันนำไปสู่การจัดตั้ง “สหภาพแรงงานนักแสดง” เพื่อเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ต่อรองและพิทักษ์ผลประโยชน์ของนักแสดงผู้มีสถานะเป็นลูกจ้าง และควรให้มีการจัดตั้ง “กองทุนนักแสดง” และ “สถานนักแสดง” ขึ้นมา เพื่อให้ความคุ้มครองดูแลนักแสดงทุกรุ่นทุกวัยให้มีสถานะเป็นผู้มีวิชาชีพอย่างแท้จริงต่อไป